

Dalgas var en saa anset Personlighed og nød en saa stor Anerkendelse, at en saadan Bevilling vanskelig vilde blive nægtet, naar han satte sig i Spidsen for at forlange den. Oberstløjtnant Dalgas døde som bekendt i Fjor, og Sagen er siden bleven lagt hen. Der er ikke blevet set noget til den fra Ministeriet, skønt Selstabet har gentaget sit Andragende i Aar, og det er af stor Betydning for Selstabets Medlemmer, at de saa Svar endnu i Aar, fordi de have afsluttet en Kontrakt med Ejeren af Hovedgaardens Gæfjør om dette Mergelleje, hvilken Kontrakt udløber i Aar, ligesom Aktiefelskabets Forpligtelse ogsaa udløber i Aar. Hvis Andragerne ikke nu saa Svar paa deres Andragende, og Sagen siden skal tages op paany, skulde de altsaa begynde helt for fra igen. For at de kunne saa et Svar paa deres Andragende, har jeg altsaa tilladt mig at stille dette Forslag. Hele Anlaget vil koste 61,000 Kr.; deraf have de selv tegnet 10,000 Kr. Længden af Banen er 1½ Mil, og der vil blive lagt Sidespor til begge Sider paa saa meget som en Hjerdingvej, og paa disse kunde Mergelen føres ud til begge Sider. Egnen bestaar dels af Moser, dels af de saatalde „Kimmer“ og „Dobber“, som denne Egn er saa rig paa. Dobber ere Strimer af Tørvejord, der ligge skiftevis mellem Sandevlerne, og ingen af dem ere ret brede, hvorfor der her er let Anledning til at foretage en Blanding, saaledes at man graver Tørven op og lægger den paa Sandet, og fylder Sand paa igen i Stedet for Tørvejorden, hvorved der foretages et stort Kulturarbejde. Men desnaagtet ser denne Egn jo fattig ud, og det kommer af, at den udelukkende er tagen i Besiddelse af Smaafolk. Det er fattige Folk, som findes i denne Mose- og Hedeegn, hvor de have faaet en lille Klet Jord; ja, en stor Del af dem har næsten gravet sig ned i Jorden i en Hytte af Lyngtørv, indtil de kunne saa lidt af Jorden gravet op eller kunne saa Tørv at sælge for derved at friste Livet. Det er derfor indlysende, at disse Folk ikke kunne drive et videre lønnende Arbejde, og hvis man ser paa Jorden derude, viser den sig ogsaa at være meget tarvelig. En stor Del af disse Folk er næsten udelukkende henvist til at leve af at grave Tørv til Salg, og da der ikke findes rigelige Veje derude, have de slaaet sig ned i Mosen uden at tænke paa, om der var Vej eller Sti til deres Jord. Nu bliver der efterhaanden Tale om Veje og lignende; men fra først af tog man det ikke saa nøje, den Gang kunde man køre og gaa der, som man vilde. Efterhaanden som Egnen nu er

bleven mere befolket, har der dog været enkelte derude af dem, som eje Jord, der have gjort Indsigelse mod denne Frihed, saaledes at det har heddet sig: Nu maa Du ikke gaa over den Jord, og nu maa Du ikke gaa over den Jord. Disse Folk have altsaa nu stor Vanskelighed ved at komme frem, og man maa dog beundre deres Therdighed til at staffe sig Udkommet. At nu Mergellet vil være et betydeligt Middel til at saa et godt Agerbrug derude, er indlysende, ligesom ogsaa, at de Folk ikke ville kunne blive ved at leve af Brændselkulturen; thi saa vil denne Egn rent blive ødelagt for Landbruget. Hvis der skal komme noget ud af vort Landbrug deroppe, maa der tages fat paa en anden Maade. Naar man en Sommerdag kører eller gaar derude i denne Egn, ser det meget forskelligt ud. Mange Steder ser det helt tarveligt ud, der er hverken Græs eller Kløver, men saa ser man hist og her en Ager med Korn, der staar saa udmærket godt som paa de allerbedste Jorder i vort Land. Et andet Sted er der en Kløverager ligeledes med megen udmærket Kløver, saa fortrinlig, som den kan forlanges. Saa spørger man: Hvordan kan det nu være, at der er saa stor Forskel, hvorfor er det Korn der saa godt, og det andet Korn saa daarligt, hvorfor er Kløveren der saa udmærket og den ved Siden af saa ringe? Ja, det der har faaet Mergel. Det kan man se gentaget, altid faar man paa det Spørgsmaal det samme Svar: Det har faaet Mergel. Naar man saa tænker sig, at disse Folk skulle hente Mergelen 1 eller 1½ Mil borte, saa forstaar man, at det er et uhyre anstrængende Arbejde, der her er gjort. Det Mergelleje, de have købt, ligger i en høj Bakke. Der er 40 Fod Mergel over Banesporet, og det kan tages i en Dybde af 10 Fod under Banesporet, saa der kan altsaa tages Mergel 50 Fod dybt i denne Bakke. Hele Banestrækningen har jævnt Fald udad, saa Heste paa denne Strækning kunne trække en uhyre Mængde Mergel ad Gangen; der er ingen Bakker eller udstrakte Vandløb eller den Slags Forhindringer at komme over; det hele er saa jævnt og fladt, at det er grumme let at anlægge.

Det forekommer mig derfor, at det vilde være en stor Velgerning, om der blev ydet et saadant Laan til denne Egn. Der tales jo i vor Tid baade ude i Landet og her saa tit om at gøre noget for Husmændene, om at staffe Husmændene Jord, og det forekommer mig, at man ikke let paa en billigere Maade kan opnaa dette eller gøre noget, for at Husmænd kunne leve selv-